

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра аграрного менеджменту і права

Волошин Р. В.

Еколого-правові відносини в довкіллі

*Програма і методичні вказівки для вивчення дисципліни
студентами спеціальності 8.18010017 “Економіка довкілля і
природних ресурсів” магістерської програми “Економіка довкілля і
менеджмент природних ресурсів” освітньо-кваліфікаційного рівня
“магістр” факультету аграрної економіки і менеджменту денної
форми навчання*

**ТЕРНОПІЛЬ
ТНЕУ
2014**

Волошин Р.В. Еколого-правові відносини в доквіллі. Програма і методичні вказівки для вивчення дисципліни студентами спеціальності 8.18010017 “Економіка довкілля і природних ресурсів” магістерської програми “Економіка довкілля і менеджмент природних ресурсів” освітньо-кваліфікаційного рівня “магістр” факультету аграрної економіки і менеджменту денної форми навчання. – Тернопіль: ТНЕУ, 2012. – 40 с.

Укладач: **Волошин Роман Володимирович, кандидат економічних наук, доцент**

Затверджено на засіданні кафедри аграрного менеджменту і права, протокол № 6 від 18 лютого 2014 р.

Відповідальний за випуск: **Дудар Тарас Григорович, завідувач кафедри аграрного менеджменту і права Тернопільського національного економічного університету**

Рецензенти:

Фурдичко О. І. Директор інститут агроекології УААН, доктор економічних наук, професор, академік Української академії аграрних наук
Дусановський С.Л. завідувач кафедри економіки, організації і планування ТНЕУ, доктор економічних наук, професор

ВСТУП

Світове співтовариство з кожним роком виявляє все більшу зацікавленість в охороні довкілля, забезпеченні сталого розвитку країн і регіонів, захисті інтересів майбутніх поколінь. В сучасних умовах суспільного розвитку серед пріоритетів національних інтересів України особливо виділяється забезпечення екологічно та техногенно безпечних умов життєдіяльності громадян і суспільства, збереження і відновлення навколишнього природного середовища.

На сьогодні доведена пряма залежність між забрудненням довкілля і суттєвим погіршенням здоров'я населення, негативними змінами в його генофонді. В таких умовах актуальність і значимість права громадян на безпечне для життя і здоров'я навколишнє природне середовище набуває особливої гостроти.

Охорона і відновлення довкілля, як загальної системи життєзабезпечення людини, перетворюється в задачу першорядної важності з точки зору збереження генофонду народу України, а також перспектив економічного і соціального розвитку.

Сьогодні у світі утвердилась тенденція швидкого розвитку як міжнародного екологічного права, так і національного екологічного законодавства, яка супроводжується небаченим досі явищем – взаємним «перетіканням» прогресивних екологічних ідей між національним та міжнародним екологічним правом.

Право людини на чисте довкілля в конституціях сучасних держав вважається правовою підставою юридичного закріплення екологічної функції держави. Збереження довкілля для нинішнього і майбутніх поколінь у сучасній теорії права і конституційній практиці розглядається як спільний обов'язок держави, громадянського суспільства і людини.

Такий підхід можна визначити як еколого - правовий імператив, що сприйнятий майже у всіх державах світу. Природно - правова доктрина, що лежить в основі права на безпечне навколишнє природне середовище, відповідна загальна спрямованість правового регулювання екологічних відносин дозволяють вважати його забезпечення й охорону одним з основних галузевих принципів екологічного права. Даний принцип пронизує всю систему екологічних знань, об'єднує її та визначає загальний напрямок правового впливу на екологічні суспільні відносини. Він виражає соціальне призначення екологічного права і відображає ідею орієнтації всієї екологічної політики держави на охорону життя і здоров'я своїх громадян шляхом гарантування безпечної якості оточуючого їх природного середовища.

Навчальна дисципліна “Еколого-правові відносини в довкіллі” є дисципліною за вибором студента із спеціальності 8.18010017 “Економіка довкілля і природних ресурсів” магістерської програми “Економіка довкілля і менеджмент природних ресурсів” освітньо-кваліфікаційного рівня “магістр”

Метою викладання навчальної дисципліни “Еколого-правові відносини в довкіллі” є вивчення студентами структури екологічного законодавства, опанування юридичної техніки роботи з екологічним законодавством та формування практичних навичок складання юридичних документів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Еколого-правові відносини в довкіллі» є формування у студентів теоретичної та практичної бази знань в системі еколого-правових відносин у довкіллі з питань:

- формування еколого-правової науки та освіти в сучасних умовах;
- законодавчої регламентації та реалізації в Україні екологічної складової концепції сталого розвитку;
- правового забезпечення екологічних правовідносин в Україні;
- правового регулювання (забезпечення) екологічних правовідносин в Україні
- права власності на природні ресурси та право природокористування
 - земельного, водного, лісового, гірничого та атмосфероохоронного права України
 - управління в галузі охорони навколишнього середовища
 - відповідальність за порушення екологічного законодавства
 - проблеми правового забезпечення безпеки та якості продуктів харчування
- актуальні проблеми формування та розвитку міжнародного екологічного права в сучасних умовах.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні знати:

- вимоги та положення Глобального договору ООН; міжнародних екологічних норм і стандартів, положення Конституції України;
- систему та зміст міжнародного законодавства та законодавства України, здатних регулювати відносини у галузі використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки;
- основні норми та положення земельного, водного, лісового, гірничого, атмосфероохоронного, природо-заповідного, курортного, рекреаційного законодавства, законодавства про екологічну мережу України, законодавства у сфері забезпечення екологічної безпеки України;

вміти:

- застосування одержаних теоретичних знань щодо правового регулювання відносин в галузі використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки на практиці;

- самостійне вирішення практичних завдань із використанням положень відповідних нормативно-правових актів;

- правильне визначення предмету та об'єкту еколого-правового конфлікту, обсяг прав та обов'язків суб'єктів екологічних відносин, визначення правовий механізм їх реалізації в конкретних ситуаціях.

- аналізування науково-теоретичних положень еколого-правового спрямування.

Програма і методичні вказівки дисципліни “Еколого-правові відносини в довкіллі” адаптована до європейських стандартів (ECTS) системи управління якістю освітньої діяльності суб'єктів навчального процесу.

Для здійснення поточного контролю рівня засвоювання студентом дисципліни “Еколого-правові відносини в довкіллі” протягом повного теоретичного курсу проводиться модульно-рейтингова оцінка знань по двох змістовних модулях.

При вивченні дисципліни “Еколого-правові відносини в довкіллі” широко використовуються укази Президента України, законодавчі документи Верховної Ради і Кабінету Міністрів України щодо розвитку агропромислового комплексу, нормативні та статистичні дані Держкомстату України, досвід зарубіжних фірм щодо організації еколого-правової діяльності.

**1. СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ЕКОЛОГО-ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ В ДОВКІЛЛІ”**

**1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ЕКОЛОГО-ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ В ДОВКІЛЛІ”**

Дисципліна – Еколого-правові відносини в довкіллі	Галузь знань, напрям підготовки, фахове спрямування, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 4	Галузь знань: 1801 “Спеціальні категорії”	За вибором навчального закладу
Кількість залікових модулів - 3	Спеціальність: 8.180010017 “Економіка довкілля і природокористування”	Рік підготовки: 1 Семестр:1
Кількість змістових модулів - 3	Магістерська програма: “Економіка довкілля і менеджмент природокористування”	Лекції: Заочна – 18 Практичні заняття: Заочна – 18
Загальна кількість годин – 144	Освітньо- кваліфікаційний рівень – магістр	Самостійна робота - 94 Індивідуальна робота – 14
Тижневих годин – 8; з них аудиторних – 2.		Вид підсумкового контролю: залік

2. ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ЕКОЛОГОПРАВОВІ ВІДНОСИНИ В ДОВКІЛЛІ”

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1 **НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА УКРАЇНИ**

Тема 1. Проблеми формування еколого-правової науки та освіти в сучасних умовах

Наукові концепції взаємодії суспільства і природи в умовах соціально-екологічної кризи та їх вплив на формування науки екологічного права. Трансформація соціальних регуляторів взаємодії суспільства і природи. Актуальність наукового опосередкування форм взаємодії суспільства і природи та їх закріплення в сучасному екологічному праві. Формування відновлювальної (відтворювальної) форми взаємодії суспільства і природи на засадах положень Концепції сталого розвитку. Стратегія національної екологічної політики як державно-правовий засіб оптимізації форм взаємодії суспільства і природи. Роль екологічного права у здійсненні національної екологічної політики. Механізм правового забезпечення національної екологічної політики.

Тема 2. Проблеми законодавчої регламентації та реалізації в Україні екологічної складової концепції сталого розвитку

Становлення та принципи концепції сталого розвитку. Міжнародно-правові джерела щодо сталого розвитку та його екологічної складової. Законодавче впровадження в Україні екологічної складової сталого розвитку. Міжнародно-правові напрямки співпраці України щодо реалізації екологічної складової сталого розвитку.

Тема 3. Проблеми правового забезпечення екологічних правовідносин в Україні

Проблеми становлення та розвитку науки про екологічні права та обов'язки громадян. Екологічні права та обов'язки громадян – центральний інститут екологічного права: проблеми формування та розвитку. Місце екологічних прав та обов'язків громадян у системі конституційних прав та обов'язків. Системний характер екологічних прав та обов'язків громадян. Юридичні ознаки екологічних прав та обов'язків громадян. Проблеми реалізації права громадян на екологічну безпеку. Проблеми гарантій реалізації та захисту екологічних прав громадян.

Проблеми правових форм участі громадськості в прийнятті важливих рішень у сфері охорони довкілля.

Тема 4. Проблеми правового регулювання (забезпечення) екологічних правовідносин в Україні

Проблеми становлення та розвитку теорії екологічного управління в науці екологічного права. Характеристика правових форм та видів екологічного управління в контексті Концепції сталого розвитку. Проблеми інституційного та функціонально-правового забезпечення екологічних правовідносин. Проблеми екологічного планування, прогнозування та еколого-інформаційного забезпечення як функцій екологічного управління. Проблеми розвитку управлінсько-правових засад екологічного моніторингу, аудиту, менеджменту і сертифікації. Проблеми розвитку правових засад ресурсопорядження як функції екологічного управління. Організаційно-правові, економічні та спеціально-наукові проблеми обліку природних ресурсів, об'єктів підвищеної небезпеки та інших об'єктів та факторів. Перспективи вдосконалення законодавства у сфері екологічного управління з урахуванням міжнародних стандартів.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2

НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ПРИРОДОРЕСУРСНОГО ТА ПРИРОДООХОРОННОГО ПРАВА

Тема 5. Право власності на природні ресурси та право природокористування

Поняття та зміст права власності на природні ресурси. Суб'єкти права власності на природні ресурси. Форми власності на природні ресурси. Підстави виникнення та припинення права власності на природні ресурси. Право природокористування: поняття й види. Загальне та спеціальне природокористування. Екологічні вимоги щодо використання природних ресурсів

Тема 6. Актуальні проблеми земельного, водного, лісового, гірничого та атмосфероохоронного права України.

Правовий режим земельних ділянок, віднесених до декількох категорій земель. Проблеми змісту прав на землю. Співвідношення правового режиму вод, водного об'єкта та земельної ділянки водного об'єкта. Особливості правового регулювання використання водних об'єктів для різних потреб. Співвідношення правового режиму підземних

вод та надр. Правові аспекти охорони вод. Проблеми реалізації права загального та спеціального лісокористування. Вдосконалення системи управління в сфері лісокористування. Проблеми кваліфікації лісових правопорушень. Формування інституту юридичної відповідальності за лісові правопорушення. Актуальні проблеми формування гірничого права України як самостійної галузі права, науки, навчальної дисципліни. Еколого-правова концепція кодифікації законодавства про надра. Еколого-правові проблеми використання та охорони надр в сучасних умовах державотворення. Проблеми розвитку атмосфероохоронного законодавства в руслі імплементації положень Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та Кіотського протоколу до неї. Проблеми правового і структурно-функціонального забезпечення стандартизації та нормування у сфері охорони атмосферного повітря.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3

НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОБЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Тема 7. Управління в галузі охорони навколишнього середовища.

Поняття та принципи управління в галузі охорони навколишнього природного середовища. Органи державного управління загальної компетенції. Органи державного управління спеціальної компетенції. Інші органи державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища. Громадське управління в галузі охорони навколишнього природного середовища. Функції управління в галузі охорони навколишнього природного середовища.

Тема 8. Відповідальність за порушення екологічного законодавства.

Загальна характеристика відповідальності за порушення екологічного законодавства. Екологічне правопорушення як підстава юридичної відповідальності. Адміністративна відповідальність за екологічні правопорушення. Кримінальна відповідальність за екологічні злочини. Цивільна відповідальність за шкоду, заподіяну внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища. Функції управління в галузі охорони навколишнього природного середовища.

Тема 9. Проблеми правового забезпечення безпеки та якості продуктів харчування.

Проблеми екологічної безпеки та якості продуктів харчування як об'єкта правового регулювання. Проблеми правових процедур забезпечення екологічної безпеки продуктів харчування. Проблеми впровадження принципів НАССР як засобу забезпечення якості та екологічної безпеки продуктів харчування. Проблеми впровадження системи управління якістю та систем екологічного управління у сфері забезпечення якості та екологічної безпеки продуктів харчування. Правові проблеми здійснення державного контролю у сфері забезпечення якості та екологічної безпеки продуктів харчування. Правові проблеми дозвільної системи у сфері поводження з продуктами харчування, які містять ГМО. Правові проблеми маркування продуктів харчування, які містять ГМО та виготовлення без застосування ГМО. Проблеми міжнародно-правового регулювання поводження з ГМО.

Тема 10. Актуальні проблеми формування та розвитку міжнародного екологічного права в сучасних умовах.

Гене́за розвитку передумов та чинників міжнародно-правового співробітництва у галузі екології. Науково-теоретичні проблеми формування системоутворюючих чинників міжнародного екологічного права. Особливості об'єктів міжнародного екологічного права. Поняття та зміст міжнародного екологічного права. Особливості міжнародних екологічних правовідносин та їх класифікація в сучасних умовах. Особливості джерел міжнародного екологічного права: поняття та види. Поняття та види принципів і пріоритетів міжнародного екологічного права. Співвідношення загально правових та спеціальних принципів міжнародного екологічного права. Система міжнародного екологічного права. Науково-теоретичні проблеми співвідношення міжнародного екологічного та внутрішньодержавного права. Участь України у міжнародно-правовому співробітництві у сфері охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення міжнародної екологічної безпеки.

3. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ЕКОЛОГО-ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ В ДОВКІЛЛІ”

Денна форма навчання

№ пп	Назва теми	Кількість годин, в т. ч.			
		лекції	семінарські заняття	самостійна робота студента	індивідуальна робота студента
Змістовий модуль 1. Науково-теоретичні проблеми становлення і розвитку екологічного права України					
1.	Проблеми формування еколого-правової науки та освіти в сучасних умовах	2	2	9	2
2.	Проблеми законодавчої регламентації та реалізації в Україні екологічної складової концепції сталого розвитку	2	2	9	2
3.	Проблеми правового забезпечення екологічних праввідносин в Україні	2	2	10	2
4.	Проблеми правового регулювання (забезпечення) екологічних праввідносин в Україні	2	2	10	2
Змістовий модуль 2. Науково-практичні проблеми становлення і розвитку природоресурсного та природоохоронного права					
5.	Право власності на природні ресурси та право природокористування	2	2	10	1
6.	Актуальні проблеми земельного, водного, лісового, гірничого та атмосфероохоронного права України	2	2	10	1
Змістовий модуль 3. Науково-практичні проблеми забезпечення екобезпеки в Україні					
7.	Управління в галузі охорони навколишнього середовища	2	2	9	1
8.	Відповідальність за порушення екологічного законодавства	1	1	9	1
9.	Проблеми правового забезпечення безпеки та якості продуктів харчування	1	1	9	1
10.	Актуальні проблеми формування та розвитку міжнародного екологічного права в сучасних умовах.	2	2	9	1
Всього		18	18	94	14

4. ПРАКТИЧНЕ ЗАСВОЄННЯ ДИСЦИПЛІНИ “ЕКОЛОГО-ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ В ДОВКІЛЛІ”

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №1.

Тема 1. Проблеми формування еколого-правової науки та освіти в сучасних умовах (2 год.)

1. Актуальність наукового опосередкування форм взаємодії суспільства і природи та їх закріплення в сучасному екологічному праві.
2. Формування відновлювальної (відтворювальної) форми взаємодії суспільства і природи на засадах положень Концепції сталого розвитку.
3. Стратегія національної екологічної політики як державно-правовий засіб оптимізації форм взаємодії суспільства і природи.
4. Роль екологічного права у здійсненні національної екологічної політики.
5. Механізм правового забезпечення національної екологічної політики.

Рекомендована література [1,3,4,5,6]

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №2.

Тема 2. Проблеми законодавчої регламентації та реалізації в Україні екологічної складової концепції сталого розвитку (2 год.)

1. Становлення та принципи концепції сталого розвитку.
2. Міжнародно-правові джерела щодо сталого розвитку та його екологічної складової.
3. Законодавче впровадження в Україні екологічної складової сталого розвитку.
4. Міжнародно-правові напрямки співпраці України щодо реалізації екологічної складової сталого розвитку.

Рекомендована література [2,3,4,6,7]

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №3.

Тема 3. Проблеми правового забезпечення екологічних правовідносин в Україні (2 год.)

1. Екологічні права та обов'язки громадян. Місце екологічних прав та обов'язків громадян у системі конституційних прав та обов'язків.
2. Юридичні ознаки екологічних прав та обов'язків громадян.

3. Проблеми реалізації права громадян на екологічну безпеку.
4. Проблеми гарантій реалізації та захисту екологічних прав громадян.
5. Проблеми правових форм участі громадськості в прийнятті важливих рішень у сфері охорони довкілля.

Рекомендована література [1,2,3,4,5]

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №4.

Тема 4. Проблеми правового регулювання (забезпечення) екологічних правовідносин в Україні (2 год.)

1. Характеристика правових форм та видів екологічного управління в контексті Концепції сталого розвитку.
2. Проблеми розвитку управлінсько-правових засад екологічного моніторингу, аудиту, менеджменту і сертифікації.
3. Проблеми розвитку правових засад ресурсопорядження як функції екологічного управління.
4. Організаційно-правові, економічні та спеціально-наукові проблеми обліку природних ресурсів, об'єктів підвищеної небезпеки та інших об'єктів та факторів.
5. Перспективи вдосконалення законодавства у сфері екологічного управління з урахуванням міжнародних стандартів.

Рекомендована література [1,2,3,4,5]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ПРИРОДОРЕСУРСНОГО ТА ПРИРОДООХОРОННОГО ПРАВА

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №5.

Тема 5. Право власності на природні ресурси та право природокористування (2 год.)

1. Поняття та зміст права власності на природні ресурси. Суб'єкти права власності на природні ресурси.
2. Форми власності на природні ресурси. Підстави виникнення та припинення права власності на природні ресурси.
3. Право природокористування: поняття й види. Загальне та спеціальне природокористування.
4. Екологічні вимоги щодо використання природних ресурсів

Рекомендована література [1,2,3,4,5,6,7]

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №6.

Тема 6. Актуальні проблеми земельного, водного, лісового, гірничого та атмосфероохоронного права України (2 год.)

1. Правовий режим земельних ділянок, віднесених до декількох категорій земель. Проблеми змісту прав на землю.
2. Особливості правового регулювання використання водних об'єктів для різних потреб.
3. Проблеми реалізації права загального та спеціального лісокористування. Вдосконалення системи управління в сфері лісокористування.
4. Проблеми кваліфікації лісових правопорушень.
5. Еколого-правова концепція кодифікації законодавства про надра. Використання та охорони надр в сучасних умовах державотворення.
6. Проблеми розвитку атмосфероохоронного законодавства в руслі імплементації положень Рамкової конвенції ООН про зміну клімату та Кіотського протоколу до неї.
7. Проблеми правового і структурно-функціонального забезпечення стандартизації та нормування у сфері охорони атмосферного повітря.

Рекомендована література [3,4,5,6,7]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. **НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ** **ЕКОБЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ**

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 7.

Тема 7. Управління в галузі охорони навколишнього середовища (2 год.)

1. Поняття та принципи управління в галузі охорони навколишнього природного середовища. 2.
2. Органи державного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища.
3. Громадське управління в галузі охорони навколишнього природного середовища.
4. Функції управління в галузі охорони навколишнього природного середовища.

Рекомендована література [1,2,3,4,5,6,7]

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №8.

Тема 8. Відповідальність за порушення екологічного законодавства (1 год.)

1. Екологічне правопорушення як підстава юридичної відповідальності.
2. Адміністративна відповідальність за екологічні правопорушення.

3. Кримінальна відповідальність за екологічні злочини.
4. Цивільна відповідальність за шкоду, заподіяну внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища.
5. Функції управління в галузі охорони навколишнього природного середовища.

Рекомендована література [1,2,3,4,5,6,7]

Тема 9. Проблеми правового забезпечення безпеки та якості продуктів харчування (1 год.)

1. Проблеми екологічної безпеки та якості продуктів харчування як об'єкта правового регулювання.
2. Проблеми впровадження системи управління якістю та систем екологічного управління у сфері забезпечення якості та екологічної безпеки продуктів харчування.
3. Правові проблеми здійснення державного контролю у сфері забезпечення якості та екологічної безпеки продуктів харчування.
4. Правові проблеми дозвільної системи у сфері поводження з продуктами харчування, які містять ГМО.
5. Проблеми міжнародно-правового регулювання поводження з ГМО.

Рекомендована література [1,2,3,4,,7]

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №9.

Тема 10. Актуальні проблеми формування та розвитку міжнародного екологічного права в сучасних умовах (2 год.)

1. Особливості об'єктів міжнародного екологічного права. Поняття та зміст міжнародного екологічного права.
2. Особливості міжнародних екологічних правовідносин та їх класифікація в сучасних умовах.
3. Особливості джерел міжнародного екологічного права: поняття та види.
4. Система міжнародного екологічного права.
5. Участь України у міжнародно-правовому співробітництві у сфері охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення міжнародної екологічної безпеки.

Рекомендована література [2,3,4,5,6,7]

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

1. Взаємодія суспільства і природи – об'єктивна передумова виникнення екологічних відносин і екологічного права.

2. Роль екологічного права.

3. Відносини у галузі використання природокористувачами екологічних об'єктів.

4. Загальна характеристика джерел екологічного права. Закони, як джерела екологічного права.

5. Основний Закон України- Конституція України та інші закони України, що регулюють екологічні відносини.

6. Значення кодифікованих природоресурсних актів України.

7. Поняття і зміст управління природокористуванням та охороною дозвіллям. Класифікація функцій управління у сфері природокористування та охорони довкілля.

8. Державне та громадське управління природокористуванням. Органи загального державного управління і місцевого самоврядування та їх компетенція в галузі екології..

9. Єдиний законодавчий орган України- Верховна Рада України. Голова держави Президент України, вища особа, виступає гарантом сталості суспільних, зокрема і екологічних, правовідносин. Вищий орган у системі органів виконавчої влади - Кабінет Міністрів України. Органи державного управління природокористування та охороною довкілля спеціальної компетенції.

10. Сфера діяльності органів спеціальної компетенції.

11. Загальна характеристика екологічних прав та обов'язків громадян. Визначення терміну «екологічне право».

12. Властивості екологічного права громадян. Екологічний обов'язок. Класифікація екологічних обов'язків.

13. Загальна характеристика економіко-правового механізму.

14. Регулювання економіко-правового механізму. Елементи економіко-правового механізму. Економічні гарантії. Збір за спеціальне використання природних ресурсів. Збір за спеціальне користування водними ресурсами.

15. Поняття і функції відповідальності за порушення екологічного законодавства.

16. Екологічні правопорушення як підстава відповідальності та їх класифікація. Зміст екологічного правопорушення. Характеристика екологічного правопорушення. Ознаки екологічного права. Перелік екологічних правопорушень.

17. Поняття природно-заповідного фонду.

18. Правова класифікація територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Загальна характеристика права користування природно-заповідним фондом.

19. Особливості природокористування в заповідниках. Особливості природокористування в національних природних, регіональних і ландшафтних парках. Особливості природокористування в заказниках, пам'ятках природи, заповідниках урочищах та в інших штучно створених природних об'єктах. Особливості природокористування в охоронних зонах природно-заповідного фонду.

20. Поняття курортних, лікувально-оздоровчих та рекреаційних зон.

21. Ознаки курортних зон. Види курортних зон. Характеристика лікувально-оздоровчих зон. Поняття рекреаційних зон.

22. Атмосферне повітря як об'єкт правового регулювання, охорони та використання. Охорона атмосферного повітря.

23. Правове регулювання стандартизації і нормування у галузі охорони атмосферного повітря.

24. Поняття стандарту у галузі охорони атмосферного повітря.

25. Правова охорона навколишнього природного середовища в населених пунктах. Значення екологічної програми, як ефективної форми прогнозування охорони навколишнього природного середовища.

26. Правова охорона навколишнього природного середовища в сільському господарстві

6. ТЕСТИ З ДИСЦИПЛІНИ “ЕКОЛОГО-ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ В ДОВІКІЛЛІ”

БЛОК САМОКОНТРОЛЮ ДО МОДУЛЯ №1 Науково-теоретичні проблеми становлення і розвитку екологічного права України

- 1.** Термін „екологія” означає:
 1. наука про життя
 2. наука про місце і умови життя людини
 3. наука про екологічні функції держави
 4. наука про охорону земель
 5. наука про права людини
- 2.** Який термін означає „наука про місце і умови життя людини”:
 1. екологія
 2. навколишнє середовище
 3. природне середовище
 4. середовище існування
 5. природне існування
- 3.** Предметом екологічного права є:
 1. життя людини
 2. суспільні відносини із взаємодії людини і космосу
 3. суспільні відносини у сфері взаємодії суспільства і природи
 4. суспільні відносини між державними органами
 5. природні цінності
- 4.** До глобальних екологічних проблем не належать:
 1. зміна клімату
 2. кислотні дощі
 3. озонові діри та проблеми озонового шару
 4. нестача їжі
 5. забруднення світового океану
- 5.** До об’єктів екологічного права не належать:
 1. природна ресурси
 2. природні території
 3. життя людини
 4. природні території та об’єкти, що підлягають особливій охороні
 5. домашні тварини
- 6.** Земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об’єктами права власності:
 1. Українського народу
 2. Української держави

3. людства Землі
4. Української нації
5. Верховної Ради України
7. Кожний громадянин має право користуватися природними

об'єктами відповідно до:

1. постанови Кабінету Міністрів України
2. указу Президента України
3. інструкції
4. закону
5. Рішення суду

8. Чинні міжнародні договори згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України є:

1. обов'язковим для виконання державними органами
2. загальнообов'язковим для іноземців
3. частиною національного законодавства
4. пріоритетні до Конституції України
5. обов'язкові для дипломатів

9. Ким інформація про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту може бути засекречена:

1. будь-яким органом влади
2. депутатами Верховної Ради України
3. Кабінетом Міністрів України
4. Президентом України
5. ніким

10. Статтею 50 Конституції України кожному гарантується:

1. право на інформацію про стан свого здоров'я;
2. право вільного доступу до інформації про стан довкілля, а також право на її поширення;
3. право на отримання інформації про стан довкілля із ЗМІ та офіційних заяв посадових осіб;
4. право подавати запити до органів державної влади та місцевого самоврядування про надання екологічної інформації;
5. право на екологічну освіту

11. Ким інформація про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту може бути засекречена

1. Будь-яким органом влади
2. Депутатами Верховної Ради України
3. Кабінетом Міністрів України
4. Президентом України
5. Ніким

12. Забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи - катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду

Українського народу є обов'язком:

1. Верховної Ради України та органів місцевого самоврядування;
2. Президента України та органів державної влади;
3. держави;
4. державних органів;
5. Кабінету Міністрів України та місцевих державних адміністрацій.

13. Форми(способи) участі громадськості у прийнятті екологічно значимих рішень:

1. блокування транспортних магістралей
2. бойкот
3. громадська екологічна експертиза
4. направлення звернень громадян
5. виступи у Верховній Раді України
6. участь у державному екологічному аудиті
7. громадські слухання

14. Форми(способи) участі громадськості у прийнятті екологічно значимих рішень:

1. референдум
2. блокування транспортних магістралей
3. громадський екологічний контроль
4. участь у державному екологічному аудиті
5. організація наметових містечок
6. участь громадськості у державній екологічній експертизі
7. страйк

15. До органів управління в сфері охорони довкілля відноситься:

1. Міністерство охорони навколишнього природного середовища;
2. Міністерство лісів і ландшафтів;
3. Міністерство з питань екології, земель та заповідної справи;
4. Міністерство екологічної безпеки.
5. Міністерство охорони здоров'я та довкілля

16. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні готується, затверджується Верховною Радою України та публікується:

1. раз на рік;
2. раз на 2 роки;
3. раз на 5 років;
4. раз на місяць.
5. щоквартально

17. Загальне природокористування здійснюється:

1. за дозволами та ліцензіями, які видаються державними органами;
2. за дозволом власника або користувача природних ресурсів;
3. без жодного дозволу після внесення спеціальної плати;
4. безоплатно та без жодного дозволу;

5. безоплатно за дозволом власника або користувача природних ресурсів.

18. Спеціальне використання природних ресурсів здійснюється:

1. для задоволення життєво необхідних потреб
2. за спеціальними дозволами
3. без надання відповідних дозволів;
4. безоплатно;
5. за плату
6. для здійснення виробничої діяльності
7. без закріплення цих ресурсів за окремими особами

19. Спеціальне використання природних ресурсів здійснюється:

1. на підставі спеціальних дозволів, зареєстрованих у встановленому порядку;

2. без надання відповідних дозволів;
3. безоплатно;
4. за плату;
5. для здійснення виробничої діяльності;
6. без закріплення цих ресурсів за окремими особами;
7. спеціально уповноваженими державними органами;

20. Державна екологічна експертиза є обов'язковою:

1. для всіх видів діяльності та об'єктів;
2. для об'єктів, які використовують природні ресурси;
3. для видів діяльності об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку;
4. для об'єктів визначених органами місцевого самоврядування.
5. для проектів нормативно-правових актів

БЛОК САМОКОНТРОЛЮ ДО МОДУЛЯ №2 **Науково-практичні проблеми становлення і розвитку** **природоресурсного та природоохоронного права**

21. Відходи, що мають такі фізичні, хімічні, біологічні чи інші небезпечні властивості, які створюють або можуть створити значну небезпеку для навколишнього природного середовища і здоров'я людини та які потребують спеціальних методів і засобів поводження з ними називаються:

1. сільськогосподарські відходи;
2. транснаціональні відходи;
3. радіоактивні відходи;
4. небезпечні відходи;
5. побутові відходи;

22. Систематизований перелік кодів та назв відходів, призначений для використання в державній статистиці з метою надання різнобічної та

обґрунтованої інформації про утворення, накопичення, оброблення (перероблення), знешкодження та видалення відходів називається:

1. державний реєстр відходів;
2. паспортизація відходів;
3. державний облік відходів;
4. моніторинг відходів;
5. державний класифікатор відходів;

23. Відходи, що не мають власника або власник яких невідомий, вважаються:

1. муніципальними;
2. локальними;
3. комунальними;
4. безхазяйними;
5. державними;

24. Транспортування відходів від місць їх утворення або зберігання до місць чи об'єктів оброблення, утилізації чи видалення називається:

1. перероблення відходів
2. виробництво відходів
3. розміщення відходів
4. перевезення відходів
5. оброблення відходів

25. Дії, спрямовані на запобігання утворенню відходів, їх збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізацію, видалення, знешкодження і захоронення, включаючи контроль за цими операціями та нагляд за місцем видалення називаються:

1. поводження з відходами
2. оброблення відходів
3. розміщення відходів
4. перероблення відходів
5. виробництво відходів

26. Тимчасове розміщення відходів у спеціально відведених місцях чи об'єктах називається:

1. перевезення відходів
2. захоронення відходів
3. розміщення відходів
4. зберігання відходів
5. оброблення відходів

27. Визначення режиму використання безхазяйних відходів покладається на:

1. Міністерство охорони навколишнього природного середовища;
2. екологічну інспекцію;
3. місцеві органи виконавчої влади ;

4. Міністерство охорони здоров'я ;

5. Кабінет Міністрів України;

28. Визначення режиму використання безхазяйних відходів покладається на:

1. Президента України

2. органи місцевого самоврядування

3. Кабінет Міністрів України

4. екологічну інспекцію

5. Міністерство охорони навколишнього природного середовища

29. У якому Розділі Кримінального кодексу України передбачений такий злочин як – безгосподарське використання земель:

1. Злочини у сфері недоторканості державних кордонів

2. Злочини проти довкілля

3. Злочини у сфері господарської діяльності

4. Злочини проти власності

5. Злочини проти екологічних прав громадян

30. Який склад злочину передбачений у Розділі 8 Кримінального кодексу України:

1. хуліганство

2. порушення обов'язків щодо охорони майна

3. порушення законодавства про захист рослин

4. незаконне полювання на свійських тварин

5. порушення правил міжнародних польотів

31. Види екологічно-правової відповідальності:

1. конституційна відповідальність

2. цивільно-правова відповідальність

3. таксова відповідальність

4. кримінальна відповідальність

5. дуалістична відповідальність

6. адміністративна відповідальність

7. особиста відповідальність

32. Види шкоди, яку можуть завдати екологічним правовідносинам:

1. знищення, забруднення, пошкодження природних ресурсів

2. пошкодження місць існування свійських тварин

3. моральна шкода

4. забруднення навколишнього природного середовища

5. порушення екологічної рівноваги в природному середовищі

6. знищення засаджених присадибних ділянок

7. забруднення космосу

33. У Конституції України зазначено, що „земля є основним ..., що перебуває під особливою охороною держави”:

1. засобом

2. базисом
3. національним багатством
4. джерелом територій
5. краєм

34. За яким критерієм землі України поділяються на категорії?

1. За господарським призначенням;
2. За формами власності;
3. За фактичним використанням;
4. За основним цільовим призначенням;
5. За індивідуальним цільовим призначенням;

35. У якій відповіді неправильно названа категорія земель:

1. Землі лісогосподарського призначення;
2. Землі оздоровчого призначення;
3. Землі водного фонду;
4. Землі науково-культурного призначення;
5. Землі житлової та громадської забудови.

36. У якій відповіді неправильно названа категорія земель?

1. Землі рекреаційного призначення;
2. Землі населених пунктів;
3. Землі лісогосподарського призначення;
4. Землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення;
5. Землі оздоровчого призначення;

37. На скільки категорій поділені землі України за основним цільовим призначенням у земельному кодексі України:

1. 3
2. 9
3. 5
4. 1
5. 15

38. Назвіть одну із функцій земель:

1. екологічна
2. демографічна
3. еволюційна
4. краєзнавча
5. соціальна

39. Назвіть правильну функцію земель:

1. демографічна
2. економічна
3. конституційна
4. відновлювальна
5. еволюційна

40. Назвіть відповідь в якій неправильно визначено заходи у галузі

охорони земель:

1. державна комплексна програма спостережень
2. стандартизація і нормування
3. економічне стимулювання впровадження заходів щодо раціонального використання та охорони земель
4. встановлення обмежень (обтяжень) у використанні земельних ділянок;
5. розробка загальнодержавних і регіональних (республіканських) програм використання та охорони земель

БЛОК САМОКОНТРОЛЮ ДО МОДУЛЯ №2

Науково-практичні проблеми забезпечення екобезпеки в Україні

41. Нормативно-правовий акт, який регулює гірничі відносини з метою забезпечення раціонального, комплексного використання надр для задоволення потреб у мінеральній сировині та інших потреб, є :

1. Кодекс України Про надра
2. Гірничий кодекс
3. Водний кодекс України
4. Земельний кодекс України
5. Лісовий кодекс України

42. Частина земної кори, що розташована під поверхнею суші та дном водоймищ і простягається до глибин, доступних для геологічного вивчення та освоєння це –

1. земельна ділянка;
2. гірничий відвід;
3. техногенні родовища корисних копалин;
4. надра;
5. корисні копалини.

43. Нагромадження мінеральних речовин в надрах, на поверхні землі, в джерелах вод та газів, на дні водоймищ, які за кількістю, якістю та умовами залягання є придатними для промислового використання це –

1. земельна ділянка;
2. гірничий відвід;
3. надра;
4. родовища корисних копалин;
5. техногенні родовища корисних копалин;

44. Місця, де накопичилися відходи видобутку, збагачення та переробки мінеральної сировини, запаси яких оцінені і мають промислове значення це –

1. родовища корисних копалин
2. надра
3. гірничий відвід

4. техногенні родовища корисних копалин

5. земельна ділянка

45. Частина надр, надана користувачам для промислової розробки родовищ корисних копалин та цілей, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин це –

1. родовища корисних копалин

2. гірничий відвід

3. корисні копалини

4. надра

5. земельна ділянка

46. Хто є виключним власником надр?

1. народ України

2. Президент України

3. Кабінет Міністрів України

4. Конституційний суд України

5. підприємства, установи, організації

47. Тимчасове короткострокове користування надрами надається до:

1. одного року;

2. п'яти років;

3. десяти років;

4. двадцяти років;

5. п'ятнадцяти років

48. Тимчасове довгострокове користування надрами надається до:

1. п'ятдесяти років;

2. ста років;

3. п'яти років;

4. десяти років;

5. двадцяти років

49. Рішення про організацію чи оголошення територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та встановлення охоронних зон територій та об'єктів природно-заповідного фонду приймається:

1. Кабінетом Міністрів України

2. обласними, Київською та Севастопольською міськими радами

3. Міністерством охорони навколишнього природного середовища

4. Президентом України

5. Державним комітетом України по земельних ресурсах

50. Рішення про створення природних заповідників, національних природних парків, а також щодо інших територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення приймаються:

1. Кабінетом Міністрів України

2. обласними, Київською та Севастопольською міськими радами

3. Міністерством охорони навколишнього природного середовища
4. Президентом України
5. Державним комітетом України по земельних ресурсах

51. Ділянки суші і водного простору з природними комплексами та об'єктами, що мають особливу природоохоронну, екологічну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність, яким відповідно до закону надано статус територій та об'єктів природно-заповідного фонду, називаються:

1. об'єкти природно-заповідного фонду
2. території природно-заповідного фонду
3. природно-заповідний фонд
4. землі природно-заповідного фонду
5. екологічна мережа

52. На збереження та відновлення природного стану атмосферного повітря, створення сприятливих умов для життєдіяльності, забезпечення екологічної безпеки та запобігання шкідливому впливу атмосферного повітря на здоров'я людей та навколишнє природне середовище спрямований Закон України:

1. Про екологічний аудит;
2. Про охорону атмосферного повітря;
3. Про природно заповідний фонд;
4. Про зону надзвичайного екологічного лиха;
5. Про відходи

53. Перелік забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферне повітря переглядається Кабінетом Міністрів України за пропозицією спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань екології та природних ресурсів і спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань охорони здоров'я не менше одного разу на:

1. десять років;
2. два роки;
3. п'ять років;
4. один рік;
5. три роки.

54. Порядок проведення та оплати робіт, пов'язаних з видачею дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, обліку підприємств, установ, організацій та громадян – суб'єктів підприємницької діяльності, які отримали такі дозволи, встановлюється:

1. Верховною Радою України;
2. Президентом України;
3. Кабінетом Міністрів України;
4. санітарно-епідеміологічною службою
5. місцевими радами.

7. КОМПЛЕКСНЕ ПРАКТИЧНЕ ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ (КПІЗ)

Комплексне підсумкове індивідуальне завдання з навчальної дисципліни **“ЕКОЛОГО-ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ В ДОВКІЛЛІ”** виконується самостійно кожним студентом на опрацьованій літературі, вибіркових даних із статистичної та бухгалтерської звітності підприємств. Метою виконання КПІЗ є оволодіння навичками застосування методів узагальнення, аналізу, порівняння тощо. КПІЗ оформляється у відповідності із встановленими вимогами. В процесі виконання та оформлення КПІЗ студент може використовувати комп’ютерно-інформаційну технологію.

ТЕМАТИКА КПІЗ

1. Природа, довкілля і навколишнє природне середовище як об’єкти еколого-правової охорони.
2. Поняття та види природних ресурсів і природних об’єктів.
3. Правове регулювання захисту екологічних інтересів
4. Проблеми екологічної правосуб’єктності тварин
5. Межі права загального використання природних ресурсів.
6. Право довірчої власності на природні ресурси
7. Право володіння природними об’єктами.
8. Право оренди природних об’єктів.
9. Еколого-правові сервітути.
10. Проблеми удосконалення системи органів управління у царині екології.
11. Державно-правовий механізм управління у царині екології.
12. Співвідношення екологічних повноважень місцевих державних адміністрацій і місцевих рад.
13. Еколого-правова діяльність органів самоорганізації населення
14. Правове регулювання ресурсоустрою.
15. Правове регулювання координації екологічної діяльності державних органів
16. Екологічні функції міліції.
17. Правове регулювання розв’язання екологічних суперечок.
18. Екологічна політика України.
19. Правове регулювання збереження біологічного різноманіття.
20. Правове регулювання енергозбереження.
21. Правове регулювання енергетичного аудиту
22. Штиби і чинники екологічної політики
23. Правове стимулювання впровадження систем екологічного менеджменту
24. Еколого-правові аспекти приватизації.

25. Еколого-правові аспекти діяльності громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону
26. Правове регулювання екологічної освіти та виховання.
27. Правове регулювання екологічного моніторингу.
28. Правові проблеми екологічної статистики.
29. Правове регулювання ведення Червоної книги України.
30. Правове регулювання ведення Зеленої книги України.
31. Правове регулювання екологічної інформатизації
32. Правове становище екологічних архівів
33. Правове регулювання екологічного обліку
34. Правове регулювання екологічної реєстрації
35. Правове значення екологічного пашпорту промислового підприємства
36. Правове регулювання ведення регіональних кадастрів природних ресурсів
37. Національні доповіді про стан довкілля в Україні: правова характеристика
38. Правове регулювання державної експертизи цивільного захисту
39. Правове регулювання здійснення комплексної експертизи інвестиційних проектів
40. Співвідношення екологічної експертизи і науково-технічної експертизи
41. Правове регулювання здійснення санітарно-епідеміологічної експертизи
42. Правові аспекти екологічної стандартизації
43. Гігієнічна регламентація небезпечних чинників: правовий аспект
44. Правове регулювання екологічної сертифікації
45. Правове регулювання нормування якості довкілля
46. Правове регулювання нормування безпечності довкілля
47. Правове регулювання нормування спеціального використання природних ресурсів
48. Правове регулювання екологічного ліцензування
49. Правове регулювання видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів
50. Правове регулювання видачі дозволів на здійснення екологічно небезпечної діяльності
51. Правове регулювання видачі дозволів на забруднення довкілля
52. Правовий режим державних екологічних фондів
53. Правове регулювання оцінки вартості об'єктів довкілля
54. Еколого-правове значення державного матеріального резерву
55. Проблеми удосконалення податкового стимулювання впровадження екологічних заходів

56. Правове регулювання сплати зборів за спеціальне використання природних ресурсів
57. Правове регулювання сплати збору за забруднення довкілля
58. Еколого-правове значення екологічного грошового закладу
59. Правові проблеми стимулювання екологічно правомірної діяльності
60. Правове регулювання екологічного кредитування
61. Правове регулювання екологічного прогнозування
62. Правове регулювання гідрометеорологічної діяльності
63. Правове регулювання екологічного планування
64. Правові аспекти стратегічного екологічного планування
65. Порядок здійснення екологічного контролю Державною екологічною інспекцією України.
66. Правове регулювання санітарного нагляду за дотриманням екологічного законодавства
67. Прокурорський нагляд за дотриманням екологічного законодавства.
68. Конституційна відповідальність за порушення екологічного законодавства.
69. Конкуренція норм у карній відповідальності за екологічні злочини
70. Конкуренція норм у адміністративній відповідальності за екологічні провини
71. Відшкодування шкоди, заподіяної джерелом підвищеної екологічної небезпеки
72. Еколого-правова відповідальність.
73. Дисциплінарна й матеріальна відповідальність за порушення екологічного законодавства.
74. Правове регулювання обмеження, зупинення чи припинення екологічно небезпечної діяльності.
75. Правове становище егерської служби у лісах
76. Правове регулювання кшталтування екологічної мережі України
77. Охоронні зобов'язання і охоронні договори як інструмент охорони природних комплексів екологічної мережі
78. Правове регулювання резервування цінних природних комплексів для заповідання
79. Співвідношення правових режимів природних заповідників і національних природних парків
80. Співвідношення правових режимів заказників, пам'яток природи і заповідних урочищ
81. Співвідношення державного кадастру природних територій курортів і державного кадастру природних лікувальних ресурсів

82. Співвідношення повноважень Державного департаменту з питань діяльності курортів МОЗ і Державної служби туризму і курортів МКТ щодо управління курортами
83. Правовий режим округу санітарної охорони курортів
84. Правове регулювання екологічного туризму
85. Правові аспекти обліку природних рекреаційних ресурсів
86. Правовий режим дачних ділянок
87. Правове становище музеїв просто неба
88. Правовий режим будинків рибалок і мисливців
89. Правова охорона захисних лісів
90. Правовий режим рекреаційно-оздоровчих лісів
91. Правовий режим лісів природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення
92. Правовий режим експлуатаційних лісів
93. Співвідношення правових режимів лісових ділянок і земельних лісових ділянок
94. Правове значення розрахункової лісосіки
95. Правовий режим особливо захисних лісових ділянок
96. Правове регулювання рубок головного користування у лісах
97. Правове регулювання поліпшення якісного складу лісів
98. Правове регулювання заготівлі другорядних лісових матеріалів
99. Правове регулювання здійснення побічних лісових користувань
100. Правове забезпечення пожежної безпеки у лісах
101. Правове регулювання спеціального використання корисних властивостей лісів
102. Правове регулювання відтворення лісів
103. Правове регулювання лісовпорядкування
104. Правовий режим анадромних і катадромних видів риб
105. Функціональне зонування населених пунктів
106. Правове регулювання опорядження населених пунктів
107. Правове значення Генеральної схеми планування території України
108. Співвідношення генерального плану населеного пункту і схеми планування території на місцевому рівні
109. Співвідношення детальних планів територій і планів червоних ліній
110. Порядок забудови територій за екологічним законодавством
111. Правовий режим водно-болотних угідь міжнародного значення
112. Правовий режим науково цінних природних комплексів
113. Правовий режим природних комплексів історико-культурних заповідників
114. Правовий режим прикордонних природних комплексів

115. Правовий режим природних комплексів, зайнятих під військові полігони
116. Проблеми охорони довкілля українського Придунав'я
117. Правова охорона ландшафтів
118. Єдина державна система запобігання і реагування на надзвичайні екологічні ситуації
119. Правова охорона довкілля у промисловості.
120. Правова охорона довкілля у сільському господарстві
121. Правова охорона довкілля в енергетиці
122. Правова охорона довкілля на транспорті.
123. Правові аспекти гігієни довкілля
124. Гарантії права на екологічну безпеку
125. Правове регулювання поводження з небезпечними відходами.
126. Правовий режим об'єктів підвищеної небезпеки
127. Правове регулювання застосування пестицидів і агрохімікатів
128. Правові аспекти перевезення небезпечних вантажів
129. Правове регулювання клонування людини.
130. Правове регулювання застосування біотехнологій
131. Правова охорона довкілля у царині оборони
132. Еколого-правові аспекти захисту прав споживачів.
133. Правове регулювання обігу продуктів, виготовлених з генетично змінених організмів.
134. Правова охорона довкілля в інноваційній діяльності
135. Правове регулювання охорони довкілля від шумового забруднення
136. Правове регулювання охорони довкілля від впливу електромагнітного випромінювання
137. Правовий режим карантину рослин
138. Правова охорона довкілля у космічній діяльності
139. Правове регулювання охорони довкілля у інвестиційній діяльності

8. МЕТОДИ ЗАСВОЄННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Основними методами навчання в процесі викладання навчальної дисципліни “Еколого-правові відносини в довкіллі” є лекції, в тому числі із використанням мультимедійних та комп’ютерних засобів, семінарські, індивідуальні заняття, написання рефератів як підсумку самостійної роботи студента - виконання КПЗ.

В процесі вивчення навчальної дисципліни “Еколого-правові відносини в довкіллі” використовуватимуться наступні методи оцінки знань студента:

- a. поточне тестування та опитування;
- b. підсумкове тестування по кожному змістовому модулю;
- c. ректорська контрольна робота;
- d. оцінювання індивідуальної роботи;
- e. письмовий екзамен.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) навчальної дисципліни “Еколого-правові відносини в довкіллі” визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту,% :

В кінці 1-го семестру студенти складають іспит. Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) навчальної дисципліни “Еколого-правові відносини в довкіллі” визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту,% :

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2 (ректорська контрольна робота)	Заліковий модуль 3 (підсумкова оцінка за КПЗ, враховуючи поточне опитування)
25%	35%	40 %
тиждень 6	тиждень 17	тиждень 18

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

основна

1. Андрейцев В. І. Екологічне право. Курс лекцій: Навч. посібник для юрид. фак. вузів.- К.: Вентурі, 1996 р.- 208 с.
2. Барабаш М. Б. Екологічні проблеми України.- К., 1989 р.
3. Бачинський Б. О., Беренда Н. В., Бондаренко В. Д. та ін. Основи соціоекології.- К.: Вища школа, 1995 р.
4. Білявський Г. О., Падун М. М., Фурдуй Р. С. Основи загальної екології: 2-ге вид.- К.: Либідь, 1995 р.- 368 с.
5. Білявський Г. О., Фурдуй Р. С. Основи екологічних знань: Підручник.- К.: Либідь, 1997 р.- 288 с.
6. Бондар Л. О., Бердніков Є. С., Каракаш І. І., Короткий Т. Р. Система екологічного законодавства України на сучасному етапі його розвитку// Суспільство. Держава. Право.- Вип. 1: Цивільне право.- Одеса, 2002 р.- С. 60-63.
7. Екологічне право України: Академічний курс: Підручник для вищих навчальних закладів/ за ред. Шемшученка Ю. С.- К.: ТОВ „Видавництво „Юридична думка””, 2005 р.- 848с.
8. Екологічне право України: Академічний курс: Підручник для вищих навчальних закладів/ за ред. Шемшученка Ю. С.- К.: ТОВ „Видавництво „Юридична думка””, 2005 р.- 848с.
9. Екологічні права громадян: як їх захистити за допомогою закону.- К.: 'Ехо-Восток", 1997.-159 с.
10. Запольський А. К., Салюк А. І. Основи екології: Підручник/за ред. Ситника К. М.- К.: Вища школа, 2001 р.- 358 с.
11. Колодій А. М. Принципи права України: Монографія. - К.: Юрінком Інтер, 1998.-208с.
12. Кондратьєв Р., Гернего О. Принципи права та їх роль у регулюванні суспільних відносин.//Право України.-2000. -№ 2.-С.43-45.
13. Концепція сталого розвитку України/ Волошин В. В. та ін.- К., 1997 р.- 17 с.
14. Людина і довкілля. Антологія: У 2 кн. Кн. 2: Людина і довкілля в українській духовності/ Упоряд., автор вступ. розділів, біограф. довідок та коментарів В. С. Крисаченко.- К.: Заповіт, 1995.- 432 с.
15. Мунтян В.Л. Правові проблеми раціонального природокористування. - К., 1973.
16. Носік В. В. Право власності на землю Українського народу: монографія.- К.: Юрінком Інтер, 2006 р.- 544 с.
17. Пересунько С. І. Право державної власності в Україні (історія, сучасність, перспективи).- Кіровоград, 1998 р.

18. Плотникова О. Еколого-правові норми в соціальних системах// Право України.- 1999 р.- № 1.
19. Погрібний С. О. Володіння у цивільному праві.- Одеса: Юридична література, 2002 р.- 280 с.
20. Право власності в Україні/ за ред. Дзери О. В. та Кузнецової Н. С.- К.: Юрінком Інтер, 2000 р.- 316 с.
21. Природо-ресурсний аспект розвитку України/ за ред. Андрійвського І. Д., Шеляга-Сосонка Ю. Р.- К.: Києво-Могилянська академія, 2001 р.
22. Проблеми сталого розвитку України.- К.: „БМТ”, 1998 р.
23. Рабинович П. М., Хавронюк М. І. Права людини і громадянина: навч. Посібник.- К.: Атіка, 2004 р.- 463 с.
24. Сафранов Т. А. Екологічні основи природокористування.- Л.: „Новий Світ-2000”, 2004 р.- 248 с.
25. Судовий захист екологічних прав громадян України: довідник для суддів/ Краснова М. В., Малишева Н. Р., Шевчук П. І. та ін.- К.: Вид. дім «КМ Академія», 2001 р.- 178 с.
26. Тищенко Г. В. Екологічне право: навчальний посібник для студ. юрид. вузів і фак-тів.- К.: Юмана, 2001.- 256 с.
27. Цивільне право України: Академічний курс: Підручник: у 2-х томах/ за ред. Шевченко Я. М.- К.: Концерн „Видавничий Дім „Ін Юре””, 2003 р.
28. Цивільне право України: Підручник: у 2-х книгах/ за ред. Дзери О. В. і Кузнецової Н. С.- К.: Юрінком Інтер, 2002 р.
29. Цивільне право України: Підручник: у 2-х т./ за ред. Борисової В. І., Спасибо-Фадеевої І. В., Яроцького В. Л.- К.: Юрінком Інтер, 2004 р.
30. Шукліна Н. Г. Конституційно-правове регулювання прав і свобод людини і громадянина в Україні (проблеми теорії і практики).- К.: Центр навчальної літератури, 2005 р.- 424 с.

додаткова

1. Конституція України від 28 червня 1996 року// Відомості Верховної Ради України.- 1996 р.- № 30.- Ст. 141;
2. Бондар Л. О. Характеристика екологічного законодавства України часів УНР// Революції в Україні у XX – XXI століттях: співзвуччя епох. Матеріали I міжнародної наукової конференції (Одеса, 18-19 листопада 2005 року).- Одеса, 2005 р.- С. 42-47.
3. Бондар Л. О., Курзова В. В. Екологічне право України: навч. посібник.- Харків: «Бурун Книга», 2008 р.- 368 с.
4. Бурдіян Г., Дерев'янка В., Кривульченко А. Навколишнє середовище та його охорона.- К., 1993 р.

5. Вівчаренко О. А. Право власності на землю в Україні (актуальні проблеми): наукове видання.- Івано-Франківськ: ЗАТ «Надвірнянська друкарня», 1998 р.- 179 с.
6. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 року// Відомості Верховної Ради України.- 1992 р.- № 6.- Ст. 56;
7. Домашенко М. В., Рубаник В. Є. Власність і право власності: Нариси з історії, філософії, теорії і практики регулювання відносин власності в Україні.- Х: Факт, 2002 р.- 550 с.
8. Дробноход М. Пріоритети стійкого екологічно безпечного розвитку // Освіта і управління.- 1997.- Т. 1.- № 3.- С. 4-8.
9. Екологічне законодавство України: збірник нормативних актів та судової практики/ за ред. Погрібного О. О.- Х.: Одісей, 2002 р.- 928 с.
10. Екологічне право України: Підручник для студ. юрид. вищих навч. закладів/ Погрібний О. О. та ін./ за ред. Попова В. К. та Гетьмана А. П.- Х.: Право, 2001 р.- 480 с.
11. Закон України „Про міжнародні договори України” від 29 червня 2004 року// Відомості Верховної Ради України.- 2004 р.- № 50.- Ст. 540.
12. Закон України „Про охорону навколишнього природного середовища” від 25 червня 1991 року// Відомості Верховної Ради України.- 1991 р.- № 41.- Ст. 546.
13. Закон України „Про охорону навколишнього природного середовища” від 25 червня 1991 року// Відомості Верховної Ради України.- 1991 р.- № 41.- Ст. 546;
14. Заржицький О.С. Концепція регіональної екологічної політики в Україні: якою їй бути // Право України. – 2001. - № 7. – С.70-75.
15. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року// Відомості Верховної Ради України.- 2002 р.- № 3-4.- Ст. 27.
16. Кисельов М. Екологічна свідомість українців: традиція і сьогодення // Вісн. НАН України.- 1998.- № 7-8.-С.88 - 97.
17. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року// Відомості Верховної Ради України.- 2005 р.- № 35-36, 37.- Ст. 446;
18. Концепція національної екологічної політики України на період до 2020 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2007 року № 880-р// Офіційний вісник України.- 2007 р.- № 79.- Ст. 2961.
19. Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки, схвалені постановою Верховної Ради України від 5 березня 1998 року № 188/98-ВР// Відомості Верховної Ради України.- 1998 р.- № 38-39.- Ст. 248;
20. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року// Відомості Верховної Ради України.- 2003 р.- № 40-44.- Ст. 356;

ЗМІСТ

<i>ВСТУП</i>	3
1. Структура робочої програми навчальної дисципліни “Еколого-правові відносини в довкіллі”.....	6
2. Теоретична частина навчальної дисципліни “Еколого-правові відносини в довкіллі”.....	7
3. Структура залікового кредиту навчальної дисципліни “Еколого-правові відносини в довкіллі”.....	11
4. Практичне засвоєння дисципліни “Еколого-правові відносини в довкіллі”.....	12
5. Завдання для самостійної роботи студентів.....	16
6. Тести з дисципліни “Еколого-правові відносини в довкіллі”.....	18
7. Комплексне практичне індивідуальне завдання (КПЗ).....	28
8. Методи засвоєння навчальної дисципліни та оцінювання знань студентів.....	33
Список рекомендованої літератури.....	34

ДЛЯ ЗАМІТОК

Навчально-методичне видання

Волошин Роман Володимирович

ЕКОЛОГО-ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ В ДОВКІЛЛІ

Видавництво ТНЕУ
46000 м. Тернопіль, вул. Львівська, 11
